

K

K Mississipin länsipuolisten yhdysvaltaisten radio- ja tv-asemien nimen alkutunnus.

kaanon ks. keili

kaapelitelevisio Kiinteään jakeluverkkoon perustuva televisio tai ohjelmien suljettu jakelujärjestelmä, joka alunperin kehitettiin television huonojen katseluolosuhteiden parantamiseksi. Samassa järjestelmässä voidaan välittää sekä antennein vastaanotettuja satelliittiohjelmia, harjoittaa yleisradiolähetysten edelleen jakelua ja välittää verkkokohtaisia ohjelmia. Kaapeli-tv mahdollistaa myös kaksisuuntaisen viestinnän esimerkiksi äänestyksiin ja telekonferensseihin. Kaapelitelevision toiminta voidaan jakaa lähetys-, ohjelma- ja verkkotoimintaan. Lähetystoiminnassa tv-kuva ja -ääni lähetetään yleisölle kaapeliteitse (myös linkkien ja välityssatelliittien avulla). Ohjelmatoiminnalla ymmärretään kaapeli-tv:ssä esitettävien tv-ohjelmien lähettämistä yleisölle. Verkkotoiminta liittyy kaapelien omistamiseen, käyttöön ja rakentamiseen. Kansainvälisten satelliittikanavien ja mahdollisen oman tuotannon ohella kaapeli-tv:ssä harjoitetaan myös yleisradiolähetysten jakelua eli yhteisantennitoimintaa. Usein verkon rakentaja ja omistaja ja toisaalta lähetys- ja ohjelmatoiminnan harjoittaja ovat eri yhtiöitä, jalkimmainen edellisen vuokralainen verkossa.

kaava Sarja arvoja, soluviittauksia, nimiä, funktioita tai operaattoreita, jotka tuottavat uuden arvon olemassa olevista arvoista.

kaavio Jotakin kaavamaisesti ja symbolein esittävä piirros.

kaiku Mediatutkija George Gerbnerin luoma, median seuraamiseen liittyvä käsite siitä, missä määrin vastaanottajan omat elämäkokemukset sopivat yhteen hänen aiemmin televisiossa näkemänsä kanssa. Kokemukset vahvistuvat, jos ne ovat yhdenmukaiset.

kainalojuttu Laajemman juttukokonaisuuden yksittäinen osa. Useimmiten uutisen *featuremainen* taustajuttu tai journalistin kommenttipuheenvuoro, joka erotetaan varsinaisesta pääjutusta tai uutistekstistä taittamalla se tämän "kainaloon" tai laatikkoon.

kairaus Erityisesti tutkivassa journalismissa käytettävä tietokoneavusteisen journalismin muoto, jossa tietotekniikkaa hyödynnetään tietojen hankinnassa ja organisoinnissa. Kairaus (CAIR) -tekniikkaa hyödynnetään erityisesti laajojen atk-pohjaisten (viranomais)rekisterien analysoinnissa. Tietotekniikka auttaa tietojen etsimisessä, lajittelussa ja ryhmittelyssä sekä erilaisten vertailujen rakentamisessa ja sisäisten riippuvuuksien näkemisessä. Kairauksen avulla journalistit pystyvät rakentamaan käyttämistään rekistereistä uudenlaisia tietokokonaisuuksia.

kaistanleveys Jakelukanavan kyky välittää informaatiota.

kaivava juttu Tutkiva, käsittelemäänsä aihetta syvällisesti selvittävä juttu.

kakkoslehti ks. levikkikierre.

kaksinai luonneteoriat Joukkoviestinnän yhteiskunnallista asemaa ja tehtäviä selittävä teoria, jossa joukkoviestintä nähdään ns. ideologiseksi tavaraksi. Joukkoviestintä on perusrakenteeltaan osa kaupallista viestintäteollisuutta, mutta sisällöltään myös ei-kaupallista, esimerkiksi verrattuna perinteiseen mainontaan.

kaksivaihehypoteesi Henkilökohtaisten suhteiden vaikuttaminen yleisön ja median väliseen suhteeseen.

kaksivaiheteoriat ks. joukkoviestintä: vaikutukset

kalansilmä Äärimmäisen laajakulmainen 6-8 millimetrin objektiivi, joka pystyy tallentamaan filmille pyöreän, vähintään 180 asteen kattavan kuvan.

kalibrointi Olosuhteiden ja menetelmien vakiinnuttaminen tiettyihin arvoihin digitaalisessa kuvankäsittelyssä. Säättöjen avulla samat toimenpiteet voidaan toistaa eri kuvilla ja olla varmojen tuloksesta.

kalligrafia Kaunokirjoitus.

kallistus Selvästi vaakasuorasta poikkeava kameran asento.

kamera Valokuvia, digitaalisia kuvia tai videokuvaa synnyttävä optinen laite, ”*camera obscura*” (”pimeä huone”).

kamera-ajo Jalustaan kiinnitetyn kameraa siirtäminen tasaisesti, samalla kun kohde pysyy paikallaan ja se pidetään kuvarajauksen sisällä. Liikkuvalla kameralla kuvattavassa otoksessa kamera lähestyy liikkumatonta kohdettaan tai etenee siitä pois päin. Kamera-ajo on vaihtoehto leikkaukselle haluttaessa vaihtaa kuvakokoa tai kuvakulmaa.

kameran korkeus Kuvallinen ilmaisumuoto, jolla vaikutetaan katsojan tapaan arvioida kuvattavan esiintyjän suhdetta toisiin esiintyjiin ja katsojaan. *Tasokulmalla* tarkoitetaan toimimista esiintyjän silmien korkeudella antamatta kohteelle mitään erityistä arvoväristystä. *Yläkulmassa* kamera on suunnattu ylhäältä alaspäin kohteeseen, ja kohde näyttää avuttomalta. *Alakulmassa* kamera on suunnattu ylöspäin ja antaa vaikutelman kameran kohteen pelkoa tai kunnioitusta herättävästä olemuksesta lisäämällä tämän voimaa ja korostamalla liikkeitä.

kampanja Jotakin yhteiskunnallista tai kaupallista aihetta koskevat organisoidut ponnistelut jonkin mielipiteen, asenteen tai käyttäytymisen esiin nostamiseksi, muotoilemiseksi tai muuttamiseksi. Esimerkiksi mainoskampanjalla pyritään edistämään tietyn tuotteen myyntiä ja (poliittisella) vaalikampanjalla vaikuttamaan äänestyskäyttäytymiseen. Painostusryhmät pyrkivät omilla kampanjoillaan herättämään ihmisten mielenkiinnon johonkin asiaan tai vaikuttamaan päättäjiin.

kampanjajournalismi 1) Toimitustyö tietystä tarkasti rajatusta näkökulmasta tavoitteena kerrottavan asian tukeminen tai edistäminen. 2) Median tietoisesti rakentama ja johtama tai muiden tahojen median välityksellä toteuttama prosessi, jolla pyritään vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen tai yleisön käyttäytymiseen. Median omilla kampanjoilla viitataan *päiväjärjestys*-rooliin eli mahdollisuuteen kiinnittää yleisön huomio johonkin näyttävästi julkistettuun yhteiskunnalliseen ongelmaan.

kanava 1) Tiedonkulkuun ja vuorovaikutukseen käytettävä (vakiintunut) viestintäyhteys tai –keino, johon kuuluu myös palautemahdollisuus. Luonteeltaan kanava voi olla fyysinen (ääni, keho), tekninen (puhelin, tv), tai sosiaalinen (koulu, media). Organisaation sisällä kanava voi olla luonteeltaan vertikaalinen, hierarkkinen, muodollinen, yksisuuntainen, horisontaalinen, demokraattinen, informatiivinen tai kaksisuuntainen. Kanavat voidaan jakaa esimerkiksi suullisiin, kirjallisiin ja sähköisiin kanaviin. 2) Tv- tai radioaseman lähetystaaajuusalue ohjelmien lähettämiseksi ja vastaanottamiseksi. 3) Tietyn aseman ohjelmatarjonta kokonaisuudessaan. 4) Kuvaannollisesti: yhteys.

kanavahyppely Kahden viimeksi katsotun televisio-ohjelmakanavan vuorottelu.

kanavailme ks. formaatti

kanavaosuus Menetelmä radion kuuntelijoiden ja television katselijoiden lukumäärän mittaamiseksi. Kanavaosuus lasketetaan rekisteröimällä kaikki radiokuuntelu tai tv-katselu tutkimusalueella ja jakamalla siitä minuuttien perusteella osuudet kanavien kesken.

kanavapujottelu Lyhyin välein toistuva katsottavan televisio-ohjelman uudelleenalinta esimerkiksi useamman kanavan samanaikaiseksi katselemiseksi tai mainosten välttämiseksi.

kanavatunnus ks. jingle

kanavavaje Halutun ja vastaanotetun tiedon erotus tietystä kanavasta.

kannanotto Oman näkökannan esiintuomisen eettisyyttä jutun kohteelle korostava journalistinen käsite. Termillä halutaan korostaa sen tulkinnallista eroa sananvapauslain vastine-käsitteeseen.

kannatusilmoittelu Lahjoitusmielessä tapahtuva ilmoittelu esimerkiksi järjestölehdissä tai kurssijulkaisuissa.

kannatusjoukko Se osa sanomalehden lukijakunnasta, jonka poliittiset näkemykset muodostuvat ja vahvistuvat heidän lukemiensa lehtien perusteella.

kannatusjoukkoteoria Näkemys siitä, että mediayleisön poliittiset näkemykset muokkaantuvat heidän seuraamansa median ja siinä esitettyjen mielipiteiden pohjalta.

kansalaisjournalismi Yhdysvalloissa 1990-luvulla syntynyt journalistinen suuntaus, joka painottaa erityisesti sanomalehdistön paikallisjournalistista tehtävää toimia aktiivisena yhteiskunnallisen keskustelun synnyttäjänä ja foorumina. Kansalaisjournalistisen filosofian mukaan median ei pitäisi pelkästään raportoida yhteisöllisistä ongelmista, vaan myös toimia aktiivisesti niiden ratkaisemiseksi. Tämä voi tapahtua tuomalla lehtien palstoilla esiin suuren yleisön näkemyksiä ja toiveita sekä aktivoimalla paikallisesta demokraattisesta päätöksenteosta syrjäytyneitä kansalaisia ja kansalaisryhmiä ottamaan osaa poliittiseen prosessiin. Lehdet ts. pyrkivät rakentamaan uudelleen oman ks. päiväjärjestyksensä lukijoiden - ei esimerkiksi virkamiesten tai poliitikkojen - toiveiden mukaisiksi. Kansalaisjournalismi on syntynyt pitkälti kritiikkinä perinteisen journalismin byrokratisoitumiselle ja median muuttumiselle eliittien keskinäiseksi puheeksi.

kansalaiskeskustelu Kansalaisten oma-aloitteinen viestintä ja asioiden tuominen julkiseen keskusteluun median välityksellä tai muilla julkisilla foorumeilla, kuten esimerkiksi internetissä.

kansalaismainonta Epäkaupallinen ja yleishyödyllinen julkisen alan mainonta.

kansalaisradio Yhteisnimitys aatteellisten yhdistysten ja muiden vastaavien toimitusten ulkopuolisten tahojen toteuttamille Yleisradion tai paikallisradioiden lähettämille ohjelmille.

kansijuttu 1) Juttu, johon on viitattu (aikakauslehden) kannessa. 2) Esittelykohtaus lähiaikoina esitettävästä tv-ohjelmasta.

kapiteli Pienaakkosten korkuinen, suuraakkosten näköinen kirjainlaji.

karaistuminen Prosessi, jonka seurauksena ihmisten on arveltu tulevan immuuneiksi tai vähemmän herkiksi toisten ihmisten kärsimyksille nähtyään joukkoviestimissä esitettyä kärsimystä. Ilmiötä selvittävät tutkijat ovat erityisen huolestuneita väkivallan legitimoimisesta ja jopa sen ihannoimisesta tiedotusvälineissä. Esimerkiksi sotatapahtumien raportoinnin on arveltu "herkistävän" yleisöä hyväksymään sodan.

karikatyyri Pilakuva, jossa kohteen piirteitä on tahallisesti vääristelty koomisella tavalla.

karpela-ilmiö Näkemys ja kokemus siitä, kuinka nuori ja kaunis naisministeri vetää julkisuutta puoleensa paljon enemmän kuin joku toisenlainen ministeri. Ministeriin henkilöön kohdistuva kiinnostus ei ole suhteessa hänen tekemiensä määrään tai painoarvoon. Nimitys on saanut alkunsa Matti Vanhasen hallituksen kulttuuriministeri Tarja Karpelasta, jolla on missitausta.

karva Pörröinen mikrofonin suojuus, joka vähentää tuulen äänen tallentumista.

kasvokkainviestintä Kasvokkain ja suullisesti tapahtuva viestintä, esimerkiksi keskustelut,

palaverit, kokoukset ja tiedotustilaisuudet.

katalyyysivaikutus Median jotakin tilannetta muokkaava yhteiskunnan viestinnällistymiseen liittyvä vaikutus. Esimerkiksi suora tv-lähetys muokkaa eduskunnan täysistunnon etenemistä ja istunnossa käytävää keskustelua.

katharsis Näkemys elokuvissa ja televisiossa esitettävän väkivallan terapeuttisesta vaikutuksesta, joka perustuu siihen, että katsojan mukanaolo kuvitteellisissa aggressioissa toimii harmittomana purkautumiskeinona vihamielisille impulsseille. Väkivaltaviihteen seuraajat olisivat näin ollen vähemmän taipuvaisia väkivaltaiseen käyttäytymiseen.

kato ks. viestintähäiriö

katseluosuus Television katseluun käytetyn ajan jakautuminen eri kanaville.

katsojamääräestimaatti Matemaattisesti laskettu keskiarvo yksittäisten ohjelmien katsojamäärille. Ohjelman jokaiselle minuutille lasketaan katsojamäärät, nämä lasketaan yhteen ja jaetaan ohjelman kestominuuteilla.

katsomisvietti Elokuvateollisuudessa hyödynnettävä ja katsomistilanteeseen liittyvä menetelmä, joka pohjautuu yleisölle syntyvään mielihyvään toisten ihmisten tekemisten tirkistelystä. Katsomistilanne nojautuu yksisuuntaiseen katseeseen, koska tirkistelevä ei tiedä olevansa katseen kohde.

katugallup ks. haastattelu

kaunajournalismi Henkilökohtaisten kaunojen purkaminen joukkoviestinnässä.

kaupallinen luottamuksellisuus Kielto kaupallisia intressejä vahingoittavan tiedon kertomiseksi medialle.

kaupallinen valvontamalli ks. joukkoviestintä: valvontamallit

kaupunginosalehti ks. ilmaisjakelulehti

kaupunkilehti ks. ilmaisjakelulehti

kaupunkitoimitus Lehden ilmestymispaikkakunnan ja sen lähialueiden uutistapahtumiin keskittyvä toimituksen osa.

kausijulkaisu Julkaisu (esimerkiksi sanomalehti, aikakauslehti, vuosikertomus, vuosikirja, raporttisarja), jonka osilla tai numeroilla on sama yhteisnimeke. Kausijulkaisu on periaatteessa päättymätön jatkuvasti toisiaan seuraavien osina säännöllisin tai epäsäännöllisin väliajoin ilmestyvä julkaisu.

keeper Slanginimitys julkistamista odottavalle valmiille jutulle tai ohjelmalle.

kehysanalyysi Tutkimusmetodi, jonka avulla pyritään paljastamaan mediatekstien piilossa olevia hallitsevia kehyksiä ja tekemään siten näkyväksi journalismin objektiivista illuusiota. *Mediakehysten* muodostumista koskevan tutkimuksen tarkoituksena on tehdä näkyväksi median roolia poliittisena toimijana.

kehyslinkki ks. linkittäminen

kehystäminen Toimitustyössä hyödynnettävä ja sitä organisoiva toimintamalli, jonka avulla toimittajat havainnoivat, tunnistavat, tulkitsevat ja nimeävät tapahtumia tai ilmiöitä. Kehystämisen kautta media voi luoda yleisölleen tulkintakehyksiä, jotka kohdistavat tämän huomion joihinkin todellisuuden osiin ja jättävät muut asiat pimentoon. Kehystäminen on

hallitsevaa erityisesti uutistoiminnassa.

keili Kirjakkeen korkeus eli ulottuvuus kirjainkuvan korkeussuunnassa. Typografisessa mittajärjestelmässä keileille on vahvistettu mitat, jotka ilmaistaan typografisina pisteinä (1 piste = 1/2260 metriä). Keilien nimitykset ja mitat ovat seuraavat: *helmi* (3 pistettä), *timantti* (4), *nonparelli* (6), *mignon* (7), *petiitti* (8), *bourgeois* (9), *korpus* (10), *cicero* (12), *mitteli* (14), *tertia* (16), *teksti* (20), *kaanon* (36), *pieni missaali* (48), *suuri missaali* (60), *pieni sabon* (72), *suuri sabon* (84).

keinotodellisuus Tietotekniikan keinoin aikaansaatu aistihavaintojen kokonaisuus, joka kokijasta vaikuttaa todelliselta. Vuorovaikutteisen tietokanan avulla tuotetaan kolmiulotteisia kuvia ja synnytetään kokemuksellinen tila, jossa saadut aistihavainnot ja elämykset tuntuvat todellisilta. Tällaisessa "sähköisessä epätilassa" todellisuutta voidaan mallintaa ja jäljitellä rajoitetusti ja halutulla tavalla.

keltainen journalismi Journalismi, jolle ovat tyypillisiä sensaatiot, perättömät uutiset, väkivalta-aiheet ja erimuotoinen *human interest*-aineisto. Nimitys sai alkunsa sensaatiolehden New York Worldin 1895 julkaisemasta, keltaiseksi värjätystä sarjakuvasta "*Yellow Kid*".

keltainen lehdistö ks. keltainen journalismi

keltaiset sivut Puhelinluettelon erilliset ilmoitussivut.

kerronta Kahden tai useamman peräkkäisen tapahtuman esittäminen kausaalisesti toisiinsa liittyvinä ja jostakin näkökulmasta käsin. Kerronta voi olla sepitteellistä, historian kirjoitusta, uutisointia tai vapaamuotoista selostusta.

kenttätutkimus ks. havainnointi

kerroslinkki ks. hyperlinkki

kertamaksu-tv ks. maksu-tv

keskiaukeama Julkaisun keskellä olevat kaksi vierekkäistä sivua.

keskinäisviestintä Keskustelu, johon osallistuu vähintään kaksi osapuolta.

keskittyminen ks. joukkoviestintä: keskittyminen

keskusteluohjelma Radion tai television ohjelmatyyppejä, joka koostuu haastatteluista, yleisön suorista puhelinkontakteista ja muunlaisesta (studioisännän tai -emännän ja vieraiden välisestä) puheesta. Keskusteluohjelman tarkoituksena on osoittaa eri mielipidesuuntia edustavien studiovieraiden suhtautuminen johonkin asiaan. Keskusteluohjelmalla pyritään valitun teema-aiheen monipuoliseen käsittelyyn.

keskusteluryhmä Verkkopalvelun sisältöosio käyttäjien lähettämille kirjoituksille ja viesteille, jonka avulla käyttäjät voivat lukea aiheittain järjestettyä artikkeli-, ilmoitus- tai mielipidekokoelmaa ja osallistua tällaisen kokoelman kartuttamiseen omilla puheenvuoroillaan. Toistensa perään tarjotut tekstit tallentuvat ryhmän listalle, joten keskustelijoiden ei tarvitse ole samanaikaisia palstan käyttäjiä.

keskusteluteemojen hallinta Organisaation tekemä ympäristön luotaus, jonka tarkoituksena on havaita yhteisön kannalta merkittävät signaalit, esimerkiksi erilaisten ryhmien tai liikkeiden synty tai toiminta. Seurannan avulla organisaatio pyrkii tunnistamaan sen toimintaan vaikuttavia tapahtumia ja keskustelunaiheita voidakseen ottaa niitä huomioon omaa toimintaansa koskevissa ratkaisuissa. Seurannan tavoitteena on ohjata organisaatiota suhteessa sellaisiin yleisöä kiinnostaviin tai kiinnostuksen kohteeksi nouseviin teemoihin, jotka sisältävät organisaation näkökulmasta ilmeisiä konfliktin mahdollisuuksia tai jotka organisaation on

muusta syystä otettava huomioon toimintansa suunnittelussa. Ympäristön keskusteluteemojen ja mielipide- ja arvokeskustelun seuraamisen motiivina on useimmiten mahdollisten julkisuus kriisin aiheiden ennakointi.

kestoviestin ks. joukkoviestin

kestoviestintä ks. viestintä

ketjulähetys Tietyn ohjelman samanaikainen lähettäminen kahdesta tai useammasta radio- tai tv-asemasta.

ketjuuntuminen ks. keskittyminen

kevennys Uutislähetysten lopussa lähetettävä kevyesti esitetty *human interest* -aiheinen insertti.

keyframe Avausruutu tai -grafiikka, jonka perusteella siirtymätehosteen tai animaation alku tai loppu määritellään.

keyhole journalism ks. avaimenreikä-journalismi

kicker Suuremmalla pistekoolla erotettu ingressin ensimmäinen virke tai virkkeen ensimmäiset sanat.

kieli Viestinnässä käytettävä äänien, merkkien ja symbolien järjestelmä.

kiertoartikkeli Useampaan sanomalehteen toimitettu samansisältöinen kirjoitus, joka perinteisesti on ollut puoluepohjainen ko. puolueen äänenkannattajassa (esimerkiksi pääkirjoituksena) julkaistavaksi tarkoitettu kirjoitus. Myös muunlainen yhteisartikkeli, esimerkiksi jonkin lehtiryhmän (kaupunki- tai paikallislehdet) sisällä.

kiertohaastattelu ks. haastattelu

kiertoreitti ks. elaboration likelihood model

kiertävä kamera-ajo Kameraliike, joka kulkee ympäri liikkumattoman tai liikkuvan kohteen.

kill off Erityisesti saippuaopera-tyylisen tv-sarjan hahmon fiktiivinen "tappaminen" tai muulla tavoin tapahtuva poistaminen jakson käsikirjoituksessa.

kiinteä verkko 1) Televerkko, jonka päätelaitteina ei ole matkaviestimiä. 2) Kahden tai useamman välinen pysyvä teleyhteys.

kiistakysymysten hallinta ks. keskusteluteemojen hallinta

kiistomalli ks. kriisiviestintä

kill ks. spike

killing fee ks. tapporaha

kilroy Virheellinen tv-kuva, jossa esiintyjän pään alaosa on leikkaantunut kuvaruudun ulkopuolelle. Nimitys on peräisin toisen maailmansodan aikaisesta suosituista katsojaa piileskelevästä sarjakuvahahmosta, jota piirrettiin eri paikkoihin varustettuna *Kilroy was here.* -tekstillä

kirja Irrallisista osista kuten lehdistä tai taitetuista paperiarkeista toisiinsa liittämällä ja

useimmiten painamalla kansien sisään synnytetty kokonaisuus, joka sisältää yhden (laajahkon) tai useita (pienempiä) erillisiä kirjoitettuja tai kuvitettuja esityksiä (toimitettu kirja). Vanhin joukkoviestinnän muoto.

kirjainleikkaus Kirjaintyypeistä esiintyvät muutokset kuten lihavoitu tai kursivoitu.

kirjainmuoto Kirjainten luokittelu suuriin ryhmiin, ”perheisiin”, esimerkiksi aktiikva, groteski.

kirjaintyyppi Yksilöllisesti suunniteltu kirjaimisto.

kirjake Kirjaimen, numeron tai vastaavan kohokuvalla eli kirjasimella varustettu nelikulmainen kappale.

kirjakrossaus Kirjan jättäminen toisten löydettäväksi julkiselle paikalle. Kirja varustetaan erillisellä koodilla, jotta sen matkaa voidaan seurata verkkosivuilla. Kansainväliset harrastajat raportoivat tällaisista ”vapautetuista kirjoista” internetissä. Kun kirja on luettu, se tulisi edelleen kierrättää.

kirjaltaja Kirjapainoalalla työskentelevä ammattilainen.

kirjanen Lehtistä laajempi, enintään 24 sivua sisältävä julkaisu.

kirjanvapautus ks. kirjakrossaus

kirjapaino Yleisnimitys graafista teollisuutta harjoittavalle yritykselle.

kirjasin Kirjakkeen päässä oleva kohokuvio, joka painaa kirjaimen tai muun merkin.

kirjasinlaji Yksittäisen, samantyyllisen kirjainperheen tietynkokoinen kirjasinleikkaus, jolle on ominaista tietty vahvuus, asento, keskinäinen etäisyys ja koko.

kirjatoukka Lukemista voimakkaasti harrastava henkilö.

kirjeenvaihtaja Joukkoviestimen palveluksessa oleva vakinainen tai sopimuspalkkainen ks. journalisti, joka tekee säännöllisesti työtään varsinaisen päätoimituksen ulkopuolella (usein ulkomailla) ja lähettää juttuaineistonsa toimitukseen kirjeitse tai teknisin välinein.

KISS (*keep it short and simple*) Lyhyttä ja yksinkertaista esitystapaa painottava journalistinen kirjoittamissääntö.

kiss and tell Poliitikon tai muun julkisuuden henkilön entisen ”salarakkaan” avautuminen mediajulkisuudessa kertomalla suhteesta intiimejä asioita. Median kaupallistumisen seurauksena puhutaan myös *kiss and sell* –ilmiöstä.

kitchen sink draama 1950- ja 1960-luvuilla suosittu televisiogenre, jotka kertoi työläisten raskaasta elämästä.

kittyblog ks. verkkopäiväkirja

klaffi Jokaisen otoksen alussa äänikuvauksessa näytettävä apuväline, jonka tarkoitus on auttaa äänen ja kuvan yhteen synkronoimista leikkausvaiheessa.

klassikkosuoja Teokselle määriteltävä suoja sivistyksellisiä etuja loukkaavalta käytöltä myös tekijänoikeuden suoja-ajan (Suomessa 70 vuotta tekijän kuolemasta) umpeuduttua.

klisee 1) Kuvalaatta. 2) Sovinnainen, kulunut sanonta.

kliimaksi Elokuvan huippukohta.

kliimaksinen järjestys Jutun osien järjestäminen siten, että tärkein tai huomioarvoisin asia kerrotaan vasta jutun lopussa.

K-merkintä Lapsille ja nuorille sopimattomien televisio-ohjelmien merkitseminen alle 11-, 15- tai 18-vuotiailta kielletyiksi kyseisiä ikärajoja koskevilla K-lyhenteillä.

knock down Juttu, joka "haastaa" kilpailevan median julkisuuteen välittämän jutun yrittämällä todistaa siinä esitetyt tiedot tai väitteet perättömiksi.

knocking on the grass Journalistinen slangi-ilmaisu tilanteelle, jossa toimittaja on saanut tehtäväkseen haastatella onnettomuuden uhria tai surevaa omaista mutta "koputtaakin mieluummin nurmikkoa" kuin uhrin kotiovea, so. jättää mieluummin ko. jutun tekemättä "kun ketään ei ollut kotona".

knowns and unknowns Teoria, jonka mukaan kuuluisat henkilöt saavat enemmän mediajulkisuutta ja huomiota kuin aiemmin tuntemattomat ihmiset.

koalitiojournalismi Journalistien viranomaisten, erilaisten painostusryhmien ym. tahojen kanssa tekemä yhteistyö, jolla joukkoviestimet pyrkivät toisaalta tehostamaan tiedonhankintaansa ja toisaalta maksimoimaan juttunsa aiheuttamat (poliittiset) seuraamukset, kuten yhteiskunnallisten epäkohtien korjaamiset ks. tutkivassa journalismissa.

koenumero Yksittäinen numero, jonka avulla testataan uuden lehden kysyntää markkinoille tai vanhan lehden ulkoasu-uudistusta (so. lehden kokoa, sivukokoa, typografiaa, juttumalleja, värien käyttöä jne.) ilman että tätä koenumeroa levitetäisiin julkisuuteen.

kohderyhmä Ryhmä, joka ei ole osa organisaatiota, mutta joka on organisaatiolle yhteydenpidon kannalta tai muulla tavoin tärkeä, kuten esimerkiksi joukkoviestintien toimittajat, asiakkaat, kilpailijat, yhden asian liikkeet tai suuri yleisö.

kohdeviestintä Jollekin tietyille taholle suunnattua viestintää. Tyypillinen esimerkki kohdeviestinnästä on henkilökohtainen kirje.

kohdeyleisö Median koko yleisöstään erityisesti tavoittelema osajoukko.

kohdistusmerkki Kuvan eri osavärien kohdistuksen helpottamiseksi värioriginaaleihin ja värierotteluihin sijoitettu, yleensä ristimäinen merkki.

kohina ks. viestintähäiriö

kohtaus Ajallisesti tai paikallisesti rajattu jakso elokuvassa tai tv-ohjelmassa. Ajan tai paikan muuttuessa myös kohtaus vaihtuu.

kokoomaelokuva Elokuva, joka on valmistettu aiemmin kuvatuista otoksista.

kokoomateos ks. jälkiperäisteos

kolarinhoito Organisaation kriisinhallinta tilanteessa, jossa kriisitilanne on jo päällä ja tapahtuman kielteinen vaikutus organisaation toimintaan on jo ilmeinen.

kollaasi Mainoselokuvan rakennemalli, jossa esitetään erilaisia nopeasti vaihtuvia tilanteita musiikin tahdissa. Tilanteet eivät välttämättä liity toisiinsa eivätkä aina edes mainostettavaan tuotteeseen.

kolmas persoona –efekti Median vaikutuksiin liittyvä käsite, jonka mukaan ihmiset myöntävät tai havaitsevat viestimien vain harvoin vaikuttavan itseensä. Vaikutukset muihin, kuten naapureihin, tuttaviin tai sukulaisiin havaitaan herkemmin.

kolofoni 1) Kirjapainon tai julkaisijan logo yleensä kirjan selässä tai nimiölehdellä. 2) Kirjan lopussa oleva luettelo, jossa painotekniikkaa ja -aikaa koskevien merkintöjen lisäksi on ilmoitettu ulkoasun suunnittelija, kirjasinlaji, paperin laatu, kuvalaattojen valmistaja ja kirjan painaja.

kolumni Journalistin tai toimituksen ulkopuolisen henkilön (avustussuhteessa toimivan kolumnikirjoittajan, jonkin alan asiantuntijan tai vastaavan) usein persoonallinen kannanotto johonkin (yhteiskunnalliseen) asiaan. Myös tietynnimisenä säännöllisesti, kolumni- tai omalla nimellä julkaistava palsta. Kolumnilajeja ovat esimerkiksi pohdiskeleva kolumni, jotakin erityisalaa käsittelevä kolumni, erilaiset juoru- ja vitsipalstat ja pakinat sekä kysymys-vastaukseen tyliin toteutetut palstat.

kombo ks. yhdistelmäkuva

kommentaattori 1) Uutistapahtumia lehdessä, radiossa tai televisiossa analysoiva journalisti. 2) Urheilu- tai muita reaaliaikaisia tapahtumia selostava journalisti radiossa tai televisiossa.

kommentti Yksilöllinen, usein jonkun toimituksen arvostetun jäsenen tai ulkopuolisen asiantuntijan mielipiteitä, havaintoja ja analyysia sisältävä, julkistettu näkemys jostakin ajankohtaisesta asiasta. Kyseinen henkilö toimii *kommentaattorina*. Erityisesti kommentti voidaan nähdä sähköisessä joukkoviestinnässä jonkin tasoisena vastineena lehtien pääkirjoituksille ja kolumneille.

kommenttijuuttu Lehden lukijoilta pyydytyistä mielipiteistä tai näkemyksistä rakennettava juttukokonaisuus. Kommentit voivat pohjautua lehdessä julkaistun jutun palautteeseen tai toimituksen valitsemaa aihetta koskeviin mielipiteisiin.

kommunikaatio ks. viestintä

kompilaatioelokuva Elokuva, joka koostuu pääasiassa aikaisemmin eri tarkoitusta varten kuvatusta materiaalista.

komposiittikuva Yksittäisistä irrallista osista tietokoneen avulla rakennettava kuva. Komposiittikuvia käytetään erityisesti rikosten tutkinnassa rakentamalla etsitystä henkilöstä kuva silminnäkijöiden kertomia tuntomerkkejä yhdistelemällä ja muuntelemalla.

kompositio 1) Uutisvalintaan ja eri asioiden uutiskynnykseen vaikuttava tekijä tasapainoisen journalistisen kokonaisuuden (kuten etusivun) synnyttämiseksi. Tämän mukaisesti käsiteltävistä aihepiireistä pyritään tekemään vaihtelevia, esimerkiksi sijoittelemalla yksittäiselle sivulle sekä *kovia* että *pehmeitä* tai sekä myönteisiä että kielteisiä uutisia. 2) Erilaisten median kohdetyhmien muodostama kokonaisuus.

kompressointi Digitaalisen informaation määrän pienentäminen pakkaamalla.

konglomeraatti Suuri kansainvälisillä markkinoilla toimiva monialainen mediayritys. Erityiset *viestintäkonglomeraatit* syntyvät kun media-alan yritykset laajentavat toimintojaan mediateollisuuden sisällä. *Yleiskonglomeraatit* syntyvät kun media-alan yrityksistä tulee osa yhtiötä, joka harjoittaa mediateollisuuden ulkopuolista liiketoimintaa. Taustalla on ajatus eri alojen synnyttämästä synergiasta eli taloudellista hyötyä tuottavasta yhteisvaikutuksesta. Tämäntapaisilla monialayhtymillä on suuret vaikutusmahdollisuudet kulttuurituotantoon. Viestintäalan konglomeraatit toimivat pääasiassa tai kokonaan joukkoviestinnän ja viihdeteollisuuden piirissä. Konglomeraattien syntymiseen on vaikuttanut joukkotiedotuksen keskittyminen.

kongruenssiteoria Viestinnän luotettavuuteen keskittyvä teoria keskeisenä ajatuksenaan, että viestinnän lähettäjän ja viestin sisällön välillä ei saa olla ristiriitaa. Jos yksittäistä tiedotusvälinettä pidetään epäluotettavana, sen välittämään viestiin ei luoteta. Jos taas lähde itsessään on luotettava, sen sanomaankin suhtaudutaan luottavaisesti.

konnotaatio 1) Välillinen tarkoittaminen, viittaaminen, mieleen johtaminen. 2) Sanan sivumerkitys, sanan käsitteelliseen merkitykseen liittyvä usein tunnesävyinen tai kokemuksellinen sivu- tai seurannaismerkitys. Viestinnän erilaiset ”väärinkäsitykset” tapahtuvat usein juuri konnotaatioiden tasolla.

konseptijuttu Selkeästi vain tietylle osayleisölle suunnattu juttu.

konseptinsiirtolehti 1) Mallinsiirtoperiaatteella toimiva aikakauslehti, jolla on yhteinen lehden käyttötappaa kuvaava konsepti (muotti) jonkin ulkomaisen lehden kanssa, mutta lehden aineisto ei ole ainakaan olennaisessa määrin yhteneväistä, ts. lehti sisältää myös kotimaista aineistoa. 2) Vastaavalla periaatteella toimiva tv:n tai radion sarjaohjelma.

konsernilehti Sisäinen tiedotuslehti, jossa viestitään koko konsernin asioista.

konsistenssi Pyrkimys rakentaa median tarjonnasta sisällöllisesti yhdenmukaista siten, ettei siihen sisälly keskinäistä ristiriitaa. Tavoitteena on lisätä mediatuotosten uskottavuutta yleisön keskuudessa.

konsistenssiteoria ks. balanssiteoria

konsoli Äänitarkkailijan käyttämä ohjauspaneeli esimerkiksi äänten yhdistelemistä tai häivytyksiä varten.

konsonassi 1) Viestien samanlaisuus ja yhdenmukainen toistuminen samansuuntaisina useissa eri mediakanavissa. Mediasisältöjen samansuuntaisuus vahvistaa niiden vaikutuksia yleisöön ja edistää yhdenmukaista ajattelutappaa. 2) Toimittajien taipumus raportoida asioista yhdenmukaisella tavalla.

konspiraatioteoria ks. salaliittoteoria

kontakti 1) Yleistermi mediatutkimuksella mitatusta lukijasta, katselijasta tai kuuntelijasta. 2) Henkilö, joka kertoo tai toimittaa tietoja toimittajalle.

kontaktihinta Mainoskampanjan tai yksittäisen median kustannukset jaettuna kontaktien lukumäärällä. Kontakteilla tarkoitetaan esimerkiksi lehden lukijoita.

kontaktiohjelma Interaktiivinen ohjelmatyyppe, jossa katselijalle tai kuuntelijalle on mahdollisuus olla mukana lähetettävässä ohjelmassa.

konteksti 1) Mediatekstin suhteuttaminen sen tekemiseen, tuottamiseen ja tulkintaan liittyviin kehystäviin tekijöihin. 2) Teksti-, asia- tai lauseyhteys asian ollessa määrätysssä tilanteessa aikaan, paikkaan tai kulttuuriin sidottu. 3) Taustatilanne, joka auttaa siihen liittyvän tapahtuman ymmärtämisessä.

kontrapunkti Elokuvamusiikin käyttö ja sommittelu niin, että musiikki sekä kuvan ja tarinan esittämät asiat toimivat tavalla tai toisella toisiaan vastaan.

kontrasti Sävyerojen voimakkuus valokuvassa.

konstruktivismi Teoria, jonka mukaan ihmisten käsitys todellisuudesta perustuu käytettävään kieleen, jolla tulkitaan todellisuutta.

konventio Eräänlaiset yleiset ”säännöt” median toiminnalle, jotka yleisö ymmärtää ja hyväksyy tietyssä genressä. Esimerkiksi saippuaopperan tapahtumat sijoitetaan usein pienelle työpaikalle, ohjelma sisältää päivittäisen yhden episodin ja episodi päättyy johonkin jännittävään tilanteeseen, joka selviää seuraavassa jaksossa.

konvergenssi 1) Median, tietotekniikan ja telealan lähentymien toisiinsa siten, että niiden

tehtävät muuttuvat yhä enemmän samankaltaisiksi ja päällekkäisiksi. 2) Kiinteä yhteistyö erilaisia tekniikoita käyttävien ja eri päätelaitteisiin tai medioihin sisältöjä tuottavien toimituksen osastojen välillä. Konvergenssin tavoitteena on kierrättää ja versioda samoja sisältöjä ottamalla huomioon eri julkaisuvälineiden ominaiset muotokielet. 3) Eri päätelaitteiden lähentyminen ominaisuuksiltaan niin, että käyttäjä tarvitsee sisältöjen seuraamiseksi vain yhden viestintälaitteen.

kompressointi Digitaalisen informaation määrän pienentäminen pakkaamalla.

koordinaatio Sopusuhtainen yhteistoiminta. Esimerkiksi tv-ohjelmien sijoittelu eri kanaville niin, että ohjelmat saisivat maksimaalisen yleisömäärän eikä samanlaisia yleisöjä tavoittelevia ohjelmia lähetettäisi samanaikaisesti (lat. *co*=yhdessä, *ordinare*=järjestää).

koostaminen Radion tai television ohjelmamateriaalin leikkaaminen esimerkiksi tietokoneella tai kelanauhurilla.

koostamissuunnitelma Kuvattuun materiaalin pohjautuva suunnitelma tv-ohjelman jälkikäsittelemiseksi (esimerkiksi tehosteäänien, musiikin ja tekstiosuuksien lisäämiseksi, värikorjailut ja sähköiset trikit) ennen ohjelman esittämistä. vrt. kuvakäsikirjoitus, kuvaussuunnitelma

koostamo Pienehkö tarkkaamo ääni- ja kuvanauhan kopioimista, miksaamista ja leikkaamista varten.

kopfbblatt-lehdistö ks. päälehtijärjestelmä

kopiosuojaus CD-levyjen kopioimisen estäminen tavoitteena ehkäistä laittomien äänitteiden myyntiä.

koristegrafiikka ks. kuvituskuva

korjausvedos Ladotusta tekstistä tai ilmoituksesta virheettömyyden tarkistamista, korjauslukua, korjausten merkitsemistä ja ladonnan hyväksymistä varten tehty vedos.

korporatiivinen media Media, joka on laajemman mediayhtymän omistuksessa tai hallinnassa.

korpus ks. keili

korrehtuuri Tekijälle lähetetty korjausvedos, joka kirjapainon oikolukija on tehnyt omat merkintänsä ja tekijälle osoitetut kysymykset.

korrespondiittis Slangitermi ulkomaan kirjeenvaihtajille tyypillisestä masennustilasta, joka johtuu liian vähäisestä kotitoimituksen palautteesta. Kirjeenvaihtajat joutuvat elämään eräänlaisessa tyhjiössä, vailla kontaktia uutisten vastaanottajiin ja oman kotitoimituksensa väkeen.

kosketus ks. haptiikka

kotihakemisto Kuhunkin käyttäjätunnuksen liittyvä palvelimella oleva suojattu levytila, joka on varattu käyttäjän omaan käyttöön.

kotikaupungin juttu Paikallislehden juttu jossakin kauempana vaikuttavasta "oman kylän pojasta tai työstä", erityisesti ulkomailla työskentelevästä sotilaasta.

kotisivu Verkossa olevan sisältökokonaisuuden pääsisäänkäynniksi suunniteltu avaussivu, joka sisältää usein tietoa julkaisijasta ja valikon tai muunlaisen orientaation koko sisältöön.

kotisivut ks. verkkopalvelu

kotitalousfilmi Perheenemännille tarkoitettu, usean eri valmistajan kotitalousalan tuotteita esittelevä mainoselokuva 1950-luvulla.

koulutusvihde Opetuskäyttöön tarkoitettut erilaiset uusmediasovellutukset. Sovellutusten vuorovaikutteinen käyttöliittymä liittää oppimisen ja viihteen toisiinsa pelaamiseen rinnastuvalla riemukkaalla tavalla.

koulu-tv Television informoiva ja opetuksellinen käyttö. Termillä viitataan usein myös ei-kaupalliseen tv-toimintaan.

kova ja pehmeä uutinen Uutisten yhteiskunnallista merkitystä ja tärkeyttä kuvaava erottelu. Kovat uutiset rakentuvat faktoista ja sitaateista ja niistä on jätetty pois kuvaileva ja kommentoiva osuus. Ne painottavat kerrottavan tiedon yllätyksellisyyttä, merkittävyyttä ja vaikuttavuutta ja käsittelevät esimerkiksi taloutta tai politiikkaa. Vastaavasti pehmeät uutiset on rakennettu keskustelevaan sävyyn ja ne sisältävät värikkäitä ilmaisuja, kerrottavien asioiden mielenkiintoisuutta ja jutun erilaisia *human interest* –piirteitä, julkkisten elämää ja muita kevyitä aiheita

krakkeri Tietojärjestelmiin murtautuva ja varastamia tietoja eteenpäin myyvä ammattirikollinen.

kreisikomedia Lioitteluun pohjautuva elokuvaparodian muoto.

kriisin määrittysteoria Näkemys siitä, että kriisitilanteet on määriteltävä niitä koskevan mediajulkisuuden ja median kriisistä tekemien tulkintojen pohjalta. Tämä määrittää omalta osaltaan myös kriisin kohteeksi joutuneiden viranomaisten tai muiden tahojen toimintamalleja tilanteessa.

kriisisivusto Organisaation kotisivuille internetiin tai intranettiin poikkeustilanteita varten tallennetut, vasta tarvittaessa avattavat ”varjosivut”. Sivuille on koottu poikkeustilanteissa tarvittavia yhteystietoja, valmiita linkkejä ja erilaisia toimintaohjeita.

kriisitiedottaminen ks. kriisiviestintä

kriisiviestintä Organisaation ja sen sidosryhmien välillä tapahtuva viestintä sekä negatiivisten vaikutusten aikana että niiden jälkeen tarkoituksena minimoida kriisin haittavaikutuksia organisaation maineelle. Kysymys on organisaation itsensä aiheuttamasta tai ulkoisesta syystä johtuvasta ennakoimattomasta ja äkillisestä poikkeustilanteesta, joka synnyttää organisaation toimintaympäristössä tai työyhteisön sisällä voimakkaan tiedontarpeen. Tilanne voi liittyä odottamattomaan työyhteisön sisäiseen tapahtumaan (avainhenkilön kuolema, onnettomuus, äkillinen työnseisaus) tai odottamattomaan ulkoiseen hyökkäykseen (kriittinen mediajulkisuus, väärin tietojen levittäminen), jossa organisaatio on usein altavastaajana. Kriisiviestinnällä pyritään minimoimaan poikkeustilanteen aiheuttamat vahingot ja organisaation toiminnalle aiheuttamat menetykset sekä ohjaamaan julkista keskustelua organisaatiolle myönteiseen suuntaan. Kriisiviestinnän toimintamalleja on kolmenlaisia. *Kiistomallissa* organisaatio kiistää kielteisen väitteen todenmukaisuuden. *Vahvistusmallissa* organisaatio vahvistaa entisiä myönteisiä vahvoja mielikuviaan, joihin kielteisten mielikuvien pitäisi kilpistyä. *Kääntömallin* avulla negatiiviset assosiaatiot käännetään positiivisiksi (kärjen katkaisumalli), kytketään kielteisen väitteen esittäjään negatiivisia mielikuvia (mustamaalausmalli) tai kanavoidaan kielteiset mielikuvat johonkin erikseen määriteltyyn kohteeseen, kuten kesäharjoittelijaan tai tietokoneeseen (syntipukkimalli). Ennakoiva eli *proaktiivinen* kriisiviestintä on osa organisaation riskienhallintaa. Se sisältää mm. suunnitelman siitä miten, millaisella organisaatiolla ja kenelle mahdollisesta poikkeuksellisesta tapahtumasta tiedotetaan ja miten näihin osapuoliin pidetään yhteyttä poikkeustilanteen jatkuessa. Kriisitilanteista selviytymistä varten organisaatio on usein määrittänyt johtosuhteet, viestinnän vastuut ja tehtäväkuvaukset, mahdollisten asiantuntijoiden roolit sekä ulkopuolisten yhteistyötahojen kiinnittymisen organisaatioon. Sangen yleinen kriisiviestinnän aihe on pitkään jatkuneesta heikosta kannattavuudesta johtuva kriisi, jolloin yritys joutuu spekuloinnin kohteeksi. Kriisin syvenemiseen vaikuttaa merkittävästi median asiaan kohdistuva käsittelytapa. Kriisiviestintää on

myös viranomaisten viestintätoimet sotaan, luonnonmullistukseen tai muuhun laajamittaiseen onnettomuuteen liittyvässä kriisitilanteessa. Joukkoviestimet on todettu tärkeimmäksi tavaksi kansallisten voimavarojen saamiseksi kriisin ratkaisemiseen. Toisaalta viranomaisten kriisiaikaista tiedottamista on epäilty liiallisesta myönteisyydestä.

kriittinen tarkastelu Jutun "lopullinen" journalistinen tarkastelu, jonka tehtävänä on varmistaa jutussa esiin tuotujen asioiden todenmukaisuus ja relevanttisuus. Esimerkiksi tutkivassa journalismissa on tärkeää näytön kerääminen jutussa esiin tuoduille (usein kiusallisille) yksityiskohdille. Vastaavan päätoimittajan ohella kriittiseen tarkasteluun osallistuvat usein myös viestintäyhtiön omat lakimiehet.

kserofonia Valokopiointimenetelmä, jossa kuva muodostuu sähköstaattisten varausten avulla. Jauheväri takertuu alustaan ja muodostaa kuvion, joka kiinnittyy lämmön vaikutuksesta.

kulesov-efekti Esteettinen montaaileikkaustekniikka, jossa yllättäviä ja toisiinsa liittymättömiä kuvia liitetään leikkaamalla toisiinsa. Katsojilla on kyky rakentaa tällaisten kuvien välille merkitysyhteys. Kyseisenlaisia kokeiluja teki ensimmäisenä neuvostoliittolainen elokuvaohjaaja Lev Kulesov 1920-luvulla.

kulminaatiohiljaisuus Hetki jolloin hiljaisuuden vaikutus on huipentunut eli seuraavaksi on pakko kuulua jotakin.

kultainen leikkaus Janan jako jatkuvassa suhteessa siten, että koko janan suhde suurempaan osaan on sama kuin suuremman osan suhde pienempään.

kultivaatio Teoriasuunta, jonka mukaan media muovaa yleisön todellisuuskäsityksiä median maailmankuvan mukaisiksi valtavirtaistamalla sosiaalista todellisuutta koskevia käsityksiä mediasisältöjen suuntaan. Median ja erityisesti television väkivaltakuvausten vaikutukset ihmisiin ja viime kädessä koko yhteiskuntaan ovat pitkäaikaisia ja kasautuvia. Asennevaikutuksia tehostaa se, että median sisällöt ovat osittain vinoutuneita (väkivallan merkittävät osuut) tai korostavat liikaa joitakin stereotyyppioita (miehet, tietyt ammatit, nuoret). Mediatutkija George Gerbnerin mukaan viestimillä on taipumus vahvistaa ja ylläpitää yhteiskunnassa vallitsevia arvoja ja asenteita niitä "viljelemällä". Varsinkin televisio hallitsee voimakkaasti ihmisten symbolista ympäristöä ja vaikuttaa arvojen, asenteiden ja käsitysten muotoutumisessa. Tunnetuin tv-esimerkki kultivoitumisesta käsitteleeekin väkivaltaa: televisio kultivoi ihmisten väkivaltaa kohtaan tuntemia asenteita siten, että ihmiset alkavat pitää väkivaltaa luonnollisena ja arkisena asiana myös siellä, missä sitä ei luonnostaan esiinny. Toisaalta jatkuva altistuminen väkivaltaisille ohjelmille turruttaa, ja ihmiset menettävät kykynsä ymmärtää väkivallan seurauksia ja tuntea empatiaa. Teorian mukaan väkivalta lisää sitä kuluttavien ihmisten sosiaalisia pelkoja ja sosiaalista epäluottamusta. Väkivaltaisessa symboliympäristössä elämisestä seuraa "pahan maailman syndrooma".

kultivaatiomalli Näkemys siitä, että median ja erityisesti television väkivaltakuvausten vaikutukset ihmisiin ja viime kädessä koko yhteiskuntaan ovat pitkäaikaisia ja kasautuvia. Väkivalta nähdään normaaliksi tavaksi ratkaista ongelmia. Toisaalta jatkuva altistuminen väkivaltaisille ohjelmille turruttaa ja ihmiset menettävät kykynsä ymmärtää väkivallan seurauksia ja tuntea empatiaa. Väkivallan osalta kultivaatioteoria painottaa aggressiovaikutusten sijasta pelko- ja ahdistusvaikutuksia. Teorian mukaan väkivalta lisää sitä kuluttavien ihmisten sosiaalisia pelkoja ja sosiaalista epäluottamusta. Väkivaltaisessa symboliympäristössä elämisestä seuraa "pahan maailman syndrooma".

kulttielokuva Elokuva, jolla on suhteellisen pieni, mutta sitäkin innokkaampi kannattajajoukko.

kulttuurijournalismi ks. journalismi

kulttuurinen lukutaito Eräänlainen "kulttuurinen standardi" tai luettelo asioista, joista ihmisten olisi oltava selvillä pystyäkseen olemaan mukana yhteiskunnan toiminnoissa. Esimerkiksi mediayleisön olisi oltava tietoinen samoista asioista kuin mitä media esittää jotta se ymmärtäisi median välittämät sanomat.

kulttuurinen muoto Näkemys siitä, median kulttuuriset muodot ovat suhteellisen pysyviä. Uusi media pystyy korvaamaan vanhan ainoastaan silloin kun se pystyy vastaamaan paremmin niihin viestinnällisiin tarpeisiin, joita varten vanha media on alunperin syntynyt. Jokainen media on vuosien varrella kehittynyt vastaamaan tiettyihin viestinnällisiin tarpeisiin ja niiden yhdistelmiin. Kullekin kulttuurille ominaiset käytännöt, jotka jäsentävät ihmisten toimintoja ikään kuin kollektiivisina sopimuksina. Medioiden kohdalla kyse on siitä, että kullakin niistä on ominaiset, vakiintuneet ja muista medioista poikkeavat käyttötavat ja käyttöyhteydet. Mediat saavat muotonsa eli vakiintuvat käytännön myötä, niitä käytetään rutiininomaisesti, ne ovat yhteisöllisesti omaksuttuja ja muuttuvat hitaasti, vaikka sopeutuvatkin joustavasti samantapaisten muotojen syntyessä. Lisäksi niihin liittyy institutionaalisia, ulkoisesti määrättyjä ehtoja kuten lupa- ja käyttömaksuja, sisällöllistä sääntelyä ja teknisiä rajoituksia. Median kulttuuriset muodot ovat suhteellisen pysyviä. Uusi media pystyy korvaamaan vanhan ainoastaan silloin kun se pystyy vastaamaan paremmin niihin viestinnällisiin tarpeisiin, joita varten vanha media on alunperin syntynyt. Jokainen media on vuosien varrella kehittynyt vastaamaan tiettyihin viestinnällisiin tarpeisiin ja niiden yhdistelmiin.

kulttuurintutkimus Tutkimusalue, jossa pyritään ymmärtämään ja selittämään median ja joukkoviestinnän yhteiskunnallista roolia selvittämällä median käyttöä ja sisältöjä.

kumppanuusverkko ks. ekstranet

kunnianloukkaus Mediassa julkaistu tunnistettava henkilöä tai henkilöiden ryhmää objektiivisesti arvioituna loukkaava tahaton tai tahallinen ilmaus. Journalistisessa toiminnassa kyse on törkeästä kunnianloukkauksesta.

kunnioittamisoikeus ks. respektio-oikeus

kunnioituskulttuuri Näkemys, jonka mukaan toimittajat tiedostamattaan sensuroivat itseään jos he arvelevat omien juttujensa synnyttävän ärtymystä omassa työnantajassaan.

kuolleen muiston häpäiseminen Joukkoviestimen vastoin parempaa tietoa esittämä väite vainajan syyllistymisestä rikokseen tai muuhun sellaiseen toimintaan, joka olisi voinut saattaa hänet elossa olevana halveksimisen kohteeksi. Säädöksen tarkoituksena on suojata lähinnä vainajan omaisten kunniaa.

kuponkilehti Kotitalouksiin jaettava suoramainonnan media, joka koostuu kupongin muodossa olevista ilmoituksista.

kurjenkaulamikrofoni Lähetysstudion katossa uutispöydän äärellä istuvan ankkurin yläpuolella roikkuva mikrofoni.

kursiivi Oikealle kalteva kirjasinlaji.

kursori Pieni tietokonenäytöllä näkyvä graafinen elementti, joka myötäilee hiiren liikkeitä tai näppäimistön komentoja. Kursorin tehtävänä on ohjata käyttäjää ja osoittaa paikka jollekin toimenpiteelle.

kustannusoikeus Kustannussopimukseen perustuva kustantajan oikeus monistaa, levittää ja myydä yksinoikeudella sovittua ks. tekijänoikeudellista kirjallista aineistoa.

kustannustoiminta

Liiketoiminta, jonka tarkoituksena on hankkia, painattaa ja markkinoida kirjailijoiden ja muiden kirjantekijöiden teoksia, sanomalehtiä tai aikakauslehtiä. Nykyisellään kustantajat ovat erikoistuneet lehtikustantajiin, kirjankustantajiin sekä erilaisiin audiovisuaalisia tuotteita kustantaviin yrityksiin.

kustannustoimittaja Kirja-alalla toimiva kirjakustantajan palveluksessa oleva henkilö, jonka tehtävänä on kustantajalle saapuneiden käsikirjoitusten arviointi ja kustannettavaksi valittujen

toimittaminen.

kustantaja 1) Kirjojen, lehtien tai muiden painotuotteiden ks. kustannustoimintaa harjoittava liikeyritys (kustantamo). Myös ko. liikeyrityksen omistaja(t). 2) Sanoma- tai aikakauslehden omistaja(t). 3) Viestintäyrityksen palveluksessa oleva henkilö, jolla on myös liiketaloudellista vastuuta yrityksen toiminnasta.

kuulokulma Ääneen perustuva *näkökulman* vastine elokuvassa. Vähänkin suurempia etäisyyksiä hahmotettaessa kuulokulmalla on vastaava konkreettinen merkitys kuin näkökulmalla, minkä lisäksi sillä voi olla tärkeä merkitys tilan hahmottamisessa myös irrallaan välittömästä kuvayhteydestä. Äänen voimakkuus ja laatu voivat ilmentää henkilön subjektiivisia tunteja.

kuulokuva Radiossa käytettävä seipetetty kohta, joka pyrkii havainnollistamaan tietyn asian, ilmiön tai tapahtuman. Kuulokuvan tarkoitus on synnyttää mielikuvia ja auttaa kuulijaa omaksumaan sanoma elämyksenä.

kuuma linkki Siirtokäskyn sisältävä tietokonedokumentin osa (esimerkiksi hakusana), jonka kautta on mahdollista siirtyä toiseen, samaa aihepiiriä käsittelevään tai aiheesta yksityiskohtaisempia tietoja sisältävään tietokonedokumenttiin.

kuuma media - kylmä media Marshall McLuhanin tekemä mediajaottelu. "Kuuma" media laajentaa vastaanottajien aistihavaintoja välittämällä hienojakoisella tiedolla ja vaatii yleisöltä vähemmän vuorovaikutusta ja tulkintaa. Vastaavasti "kylmän" median välittämä tieto on "rakeisempaa" ja vaatii vastaanottajalta enemmän vuorovaikutusta ja tulkintaa ja osallistumista viestintätapahtumaan. Esimerkkejä kuumista medioista ovat radio ja elokuva ja kylmistä televisio, puhelin ja sarjakuvat.

kuuma mikrofoni Lähetysvalmiina päällä oleva mikrofoni.

kuuma sana ks. kuuma linkki

kuuma spotti Tietokoneen näytöllä oleva alue tai kuvake, joka sisältää kuumien linkkien.

kuuntelu-aika Kuunteluajanjakso, joka yleisötutkimuksessa lasketaan niiden 15 minuutin jaksoiden määräksi, jotka tutkimukseen osallistuneet ovat merkinneet kuunteluajoikseen suhteutettuna koko tutkittavaan väestöön.

kuutamourakoitsija Kutsumanimi sivutoimiselle toimittajalle tai toimituksen avustajalle, joka kirjoittaa juttujensa iltaisin päivätyönsä jälkeen.

kuva Visuaalinen tallenne kohteesta tai tilanteesta, kuten piirros, maalaus, valokuva, lehtikuva, tv-kuva tai juliste.

kuvaessee Valokuvasarjan pohjalle rakennettu lehtijuttu.

kuvajournalismi 1) Faktapohjaiseen visuaalisuuteen eli valokuvaan, keskittyvä tai sille pääpainon antava journalismi, johon pääsääntöisesti liittyy tekstiä. Kuvajournalismissa kuvilla on tekstiä suurempi painoarvo, kuvien merkitys on oleellinen jutun kokonaisuuden kannalta tai kerrottava asia esitetään kuvakertomuksena kuvasarjojen avulla. Kuvajournalismin sääntöihin kuuluu uutiskuvien dokumentaarisuus ja manipuloimien kieltäminen. Kehittyneen kuvankäsittelytekniikan ansiosta kuvien manipulaatiosta on kuitenkin tullut entistä keskeisempi eettinen kysymys myös kuvajournalismissa. 2) Kaikki journalistisesti tuotettu kuvallinen aineisto, kuten uutiskuvat, kuvareportaasit ja kuvituskuvat.

kuvajuttu Pelkällä kuvalla ja kuvatekstillä otsikoitu tai otsikoimaton juttu.

kuvake Vakioitu graafinen tunnus, jota käytetään esimerkiksi juttusarjan tunnuskuvioksi tai

osana julkaisun logomerkkiä. Kuvaketta on käytetty sekä koristeena ja tekstin elävöittäjänä että ladonnassa tyhjän tilan täyteenä.

kuvakoko Kuvallisessa ilmaisussa käytettävä kertomisen ja katsojan mielenkiinnon suuntaamisen menetelmä, joka toimii myös kuvallisen informaation jakajana. Kuvakoot tiiviistä laajaan ovat erikoislähikuva, lähikuva, puolilähikuva, puolikuva, laaja puolikuva, kokokuva, laaja kokokuva ja yleiskuva.

kuvakulma Korkeustaso, josta kamera osoitetaan kohteeseensa tai suunta, josta kuvataan ja josta katsoja näkee kameran edessä olevan tilanteen. Kuvakulma on myös keino katsojan sijoittamiseksi. *Subjekttiivinen kuvakulma* tarkoittaa katsojan sijoittamista näkemään tapahtumat persoonallisesta näkökulmasta ikään kuin jonkin kuvassa olevan henkilön silmin. *Objektiivisessa kuvakulmassa* kamera kuvaa tapahtumaa kuin sivusta seuraten. *Välittävässä kuvakulmassa* näytetään tapahtuma jonkin tietyn esiintyjän näkökulmasta, tämän olan yli tai vierellä seisoen, mutta ei tämän silmin.

kuvakäsikirjoitus Numeroitu luettelo elokuvaan tai videoon tarkoitettuista kuvista esitysjärjestyksessä. Piirrosten avulla osoitetaan kuvakoot, kuvakulmat, kuvien sisällöt ja kameran liikkeet. Ohjelmaan liittyvät äänet, puheosuudet, tehosteet ja musiikki suunnitellaan kuviin liittyviksi.

kualinkki ks. hypertekstilinkki

kuvamanipulaatio Autenttisen valo- tai muun kuvan muuntaminen kuvituskuvaksi useimmiten digitaalisesti niin, ettei lopputulos vastaa sisällöllisesti alkuperäistä kohdettaan. Journalismin eettisten periaatteiden mukaan kuvaa ei saa käyttää totuudenvastaisesti ja vastaanottajaa harhauttavasti. Kuvan manipuloinnista olisikin erikseen mainittava, jos kuva on omiaan johtamaan väärinkäsityksiin eikä kuvan luonne (so. onko kuva dokumentaarinen vai fiktiivinen) selviä välittömästi katsojalle.

kuvamontaasi Usean kuvan yhteen liitetty kokonaisuus.

kuvanhallintajärjestelmä Toimituksen tietokonepohjainen järjestelmä lehtikuvien tallentamisesta, käsittelyä ja säilyttämistä varten. Järjestelmässä ovat lähiarkiston (kaikki päivittäin käsiteltävänä olevat kuvat) ja pysyvän arkiston kuvat.

kuvankäsittely Kuvan digitaalinen muuntelu ja prosessointi.

kuvapiste ks. pikseli

kuvapuhelin Kaksisuuntaisella televisiolla varustettu puhelin, jossa keskustelijat voivat nähdä toisensa.

kuvarinnastus Tilanteen vertaaminen kahden lehtikuvan välillä. Kuvarinnastusta käytetään esimerkiksi kerrottaessa rakennushankkeesta tai kaavoituksesta, jolloin toinen kuva esittää nykyistä tilannetta, ja toinen on samasta paikasta manipuloitu tulevaisuuden näkymä.

kuvaruutulehti ks. infokanava

kuvasitaatti Oikeus käyttää toisen ottamaa tai luomaa kuvaa osana omaa arvostelevaa tai tieteellistä esitystä. Tekstillä ja kuvalla on kuitenkin oltava asiallinen yhteys tekijänoikeuslaissa määritellyn *sitaatiooikeuden* tavoin.

kuvasuhde Kuva-alan leveyden suhde korkeuteen eli kuvaruudun muodon määräävät mitat. Valkokankaalle projisoitava elokuva voi vaihdella television tyypillisestä sivusuhteesta 1,33:1 hyvin pitkiin suorakaiteisiin, kuten esimerkiksi *cinematoscopen* 2,35:1:een. Nykyisten valkokankaiden tavallinen mittasuhte on 1,85:1.

kuvateksti Kuvaan liittyvä ja sitä selittävä teksti, joka sijoitetaan kuvan alle tai viereen.

kuvatoimisto Kansainvälistä (kansainvälisten hankintayhteyksiensä avulla) tai kansallista (itsetuotettua) kuva-aineistoa lehdille ja televisiolle välittävä ja myyvä palveluorganisaatio.

kuvatoimittaja Toimituksen kuvahankinnasta vastaava ja toimitussihteerin apuna työskentelevä journalisti, joka usein myös johtaa tiedotusvälineen valokuvaosastoa.

kuvaus Kaksiulotteisen kuvan muodostaminen kolmi- tai kaksiulotteisesta kohteesta.

kuvauskulma Kameran sijainti kohteeseen nähden ja kameran objektiivin määrittämä kulma, joka rajaa näkyvästä kohteesta tietyn suuruisen pinta-alan. Kuvauskulmaan vaikuttavat kameran ja kohteen etäisyys sekä objektiivin polttoväli. Laajakuvaobjektiivi näyttää laajan kuvauskulman kun vastaavasti teleobjektiivin kuvauskulma on kapea.

kuvaussihteeri Radiossa tai televisiossa työskentelevä ohjaajan apulainen, joka hankkii ohjelmaan liittyvää rekvisiittaa, kirjaa kuva- ja äänitapahtumia ja tekee toimituksen hallinnollista työtä.

kuvaussuunnitelma Elokuvan tai tv-ohjelman teossa käytettävä luettelo siitä, missä tapahtumat kuvataan ja milloin. Kuvaussuunnitelmassa luetellaan esiintyjät kohtauksittain, tarvittavan toteutusryhmän henkilöt ja kuljetusjärjestelyt.

kuvitteellinen ihmissuhde ks. parasosiaalisuus

kuvitus Kuva tekstin koristuksena tai selityksenä.

kuvituskuva Selittävä, ei-havainnoiva journalistinen tuote, joka valokuvan sijasta on usein piirros, kartta, kuvio tai graafinen esitys. Kuvituskuvan tehtävänä on kuvittaa sen yhteydessä oleva teksti tai kertomus tai toimia visuaalisena huomion herättäjänä ja katseen vangitsijana. Kuvituskuva voidaan jakaa informatiiviseen ja havainnollistavaan faktagrafiikkaan ja visuaalisena houkuttimena käytettävään koriste- eli höystegrafiikkaan.

kyberavaruus 1) Sähköisiä aineistoja hyödyntävien tietoverkkojen muodostama ympäristö. 2) Tiedon ja sen tallennuksen ja haun sekä maailmanlaajuisen telekommunikaation yhdistelmä.

kyberjournalisti Nettitoimittaja.

kybernetiikka Oppi koneissa, ihmisissä, eläimissä ja organisaatioissa vaikuttavista säätö- ja viestintäjärjestelmistä.

kyberpunk Tieteiskirjallisuuden alahaara sekä yläkäsite kuvattaessa mediateknologian ympärille syntyneitä osakulttuureja.

kyberrikos Internetin avulla toteutettu rikollinen teko.

kyberseksi Tietokoneavusteinen seksi, joka jakautuu ajatuksia kiihottavaan stimulaation ja fyysistä kosketusta jäljittävää simulaatioon.

kybersota Tietoverkon ja muiden sähköisten viestintämenetelmien käyttö vastustajan tietokonejärjestelmien vahingoittamiseksi.

kyborgi Tieteiskirjallisuudessa esiintyvä ihmisen ja koneen hybridi, joka on samaan aikaan sekä biologinen että teknologinen luomus.

kylmä media ks. kuuma media - kylmä media

kysymys-vastaus Journalistinen esitystyyli, jossa julkistetaan tarkasti sekä kysymykset että vastaukset. Tyyli on yleisesti käytössä varsinkin poliittikkoihin kohdistuvassa

revolverijournalismissa, jossa olennaisia ovat paitsi haastateltavan antamat vastaukset myös itse kysymykset. Vastaajan ja yleisön kannalta paljastavinta onkin useimmiten mitä jätetään sanomatta eli se, "mitä jäi kysymysten väliin". Tyypillinen kysymys-vastaus-esitysmuoto on lehtien "*tyhmät kysymykset*" -palsta. Kysymys-vastaus -tyyliä käytetään myös joissakin lehdissä eri alojen asiantuntijoiden ylläpitämässä "kysy mitä tahansa" -tyylin palstoilla.

kytky 1) Mainostilan ostamisen kytkeminen ilmoittajan saamaan myönteiseen journalistiseen julkisuuteen samassa mediassa. Ilmoitus ja juttu voivat olla lehden samalla sivulla, samassa lehden numerossa tai eri numeroissa. 2) Uuden tv-ohjelma sijoittaminen kahden suosituksen ohjelman väliin mahdollisimman suurten katsojalukujen toivossa. Suositun ohjelman tarkoitus on johdattaa katsojat mukaan uuteen ohjelmaan. Katselu varmistetaan sijoittamalla toinen suosittu ohjelma uutuuuden perään.

kännykkämato Matkapuhelimen toiminnan häiritsemiseksi suunniteltu ohjelma.

kännykkävirus ks. kännykkämato

kärjellään seisova kolmio Journalistinen toimintamalli, jossa jokaisen jutun alkuun sijoitetaan sen mielenkiintoisin aineisto, jota seuraa seuraavaksi mielenkiintoisin aineisto jne. Käytäntö syntyi Yhdysvaltain sisällissodan aikana, jolloin sotatapahtumien raportointia vaikeuttivat katkeilevat lennätinlinjat. Sitten ohje perustui taitolliseen käytäntöön, jossa palstatilan uhatessa loppua juttua lyhennettiin aina lopusta. Toisaalta toimintamallia on perusteltu myös lukijoiden kiireellä ja houkutuksella saada heidät lukemaan juttua mahdollisimman pitkälle.

kärjellään seisova pyramidi ks. kärjellään seisova kolmio

kärjen katkaisumalli ks. kriisiviestintä

kärki ks. ingressi

käsikirjoitus Käsin tai koneella kirjoitettu, ladottavaksi tarkoitettu teksti.

kättely Toimintasarja, jossa lähetävä ja vastaanottava laite tai ohjelma varmistavat, että ne ovat valmiita vastaanottamaan ja lähettämään dataa.

kävijä Verkkopalvelujen suosiota selvittävä ja keskinäistä paremmuutta määrittävä tekninen menetelmä, jossa mitataan eri kävijöiden määrät tietyillä sivuilla tietyinä ajanjaksona.

käynti Verkkopalvelujen suosiota selvittävä ja keskinäistä paremmuutta määrittävä tekninen menetelmä, jossa mitataan kaikki käyttäjälle toteutetut sivuesitykset samasta www-palvelusta. Uusi käynti alkaa jos käyttäjän kahden sivulatauksen välinen viive on yli 30 sekuntia.

käyttäjä Yksi erillinen IP-osoite.

käyttäjäkumppanuus Journalistien itsesensuuri tiettyjen ikävien aiheiden käsittelyssä perustuen siihen, ettei yleisö halua tietää kerrottavasta asiasta täyttä totuutta.

käyttöjärjestelmä Ohjelmisto, joka ohjaa sovellusohjelmiston suoritusta ja laiteresursseja, kuten muistia, levytilaa ja oheislaitteita.

käyttöliittymä 1) Rajapinta, jonka avulla käyttäjä kommunikoi vuorovaikutteisesti laitteen tai ohjelman kanssa. Käyttöliittymä koostuu ohjelman valikoista, painikkeista ja ikkunoista, joita ohjataan hiirellä tai näppäimistöllä. 2) Kulttuurisesti rakentunut ilmiö, jossa käyttöliittymän avulla rakennetaan sosiaalisia tiloja, identiteettejä sekä tieto- ja uskomusjärjestelmiä.

käyttösytyt tutkimus Joukkoviestinnän vaikutuksiin liittyvä tutkimussuunta tai malli, jossa kiinnostuksen kohteena ovat joukkoviestinnän merkitys yksilölle ja syyt viestimien käytölle. Mallin mukaan joukkoviestimien seuraaja etsii itselleen hyötyjä ja palkkioita. *Välittömällä*

palkkiolla tarkoitetaan praktisen ja viihteellisen tiedon vastaanottamista ja *viivästyneellä palkkiolla* vastaanotetun tiedon orientoivaa piirrettä. Malli pitää sanomien vastaanottajaa viestintätapahtuman aktiivisena tekijänä. Viestimen käytön perustana ovat yksilön tai ryhmän ominaisuudet kuten persoonallisuudet, kiinnostukset, arvostukset, tarpeet, suhteet ympäristöön jne. Vastaanottajia motivoivat ja ohjaavat heidän erilaiset, yksilölliset tarpeensa. Joukkoviestinnän avulla voidaan tyydyttää erilaisia tarpeita, kuten tarvetta paeta arkisista rutiineista ja hankkia ajankulua, sosiaalisten kontaktien tarvetta (mediapersoonien tuntemista ja ohjelmiin pohjautuvia keskusteluja ystävien tai naapurien kanssa), tunnepohjaisia elämyksiä ja tarvetta oman identiteetin kehittämiseksi ja tarvetta hankkia yhteiskunnallisessa toiminnassa tarvittavia tietoja. Käyttötarkoitustutkijat muuttivat kysymyksen ”mitä media tekee yleisölle” muotoon ”mitä yleisö tekee medialla”. Aktiivinen yleisö ei ota vastaan mitä tahansa, vaan valikoi ohjelmia kulloistenkin tarpeittensa mukaisesti.

käytäväpolitiikka ks. lobbaaminen

käyttötarkoitustutkimus ks. käyttösyys-tutkimus

käännöslehti ks. franchise-lehti

kääntömalli ks. kriisiviestintä